

Manuál 6. kola projektu ESS 2012

Školiaci materiál k projektu ESS 2012

Čo je Európska sociálna sonda?

ESS je medzinárodný výskumný projekt, cieľom ktorého je monitorovať a interpretovať postoje a názory obyvateľov európskych krajín na rozličné otázky týkajúce sa ich života.

Projekt ESS sa začal v roku 2001 a zber dát sa opakuje v dvojročnom intervale. Prvého kola, realizovaného v rokoch 2002 - 2003, sa zúčastnilo 24 krajín, ale konalo sa bez účasti Slovenska. Druhé kolo sa uskutočnilo v rokoch 2004-2005, tretie kolo v rokoch 2006-2007, štvrté kolo 2008-2009 a piate kolo v rokoch 2010-2011 už aj s našou účasťou. V tomto období nás čaká realizácia 6. kola a predbežne je prihlásených 26 krajín.

Koordinátorom projektu na Slovensku je Spoločenskovedný ústav Slovenskej akadémie vied a jeho realizátorom je GfK Slovakia, s.r.o.

Základným motívom výskumu ESS je porozumenie podstate a dôsledkom rozdielov v ekonomickej, sociálnej, kultúrnej a politickej štruktúre krajín integrujúcej sa Európy. Na základe týchto údajov možno prijať opatrenia pre efektívne riadenie prebiehajúcich sociálnych procesov tak zo strany národných, ako aj celoeurópskych orgánov a zainteresovaných inštitúcií.

Možnosť postihnúť vývojové trendy v sociálnej sfére v rámci projektu ESS je založená na splnení dvoch základných požiadaviek, ktorými sú **opakované merania** v jednotlivých krajinách a **medzikultúrne porovnanie**.

Použitá technika zberu dát, kombinácia dotazníka a interview, pozostáva zo stabilnej časti, ktorá je rovnaká pre všetky kolá výskumu a z premenlivej časti, ktorá sa vytvára pre jednotlivé kolá. Skutočnosť, že časť otázok sa v perióde 10 rokov zopakuje 5x, dáva možnosť sledovať vývinové tendencie v nasledujúcich oblastiach.

- **Sociálne postavenie jednotlivca v spoločnosti**
- **Sociálna začlenenie/vylúčenie jednotlivca do spoločnosti**
- **Médiá a komunikácia**
- **Názory na politické otázky**
- **Sociálno-politické orientácie**

- **Hodnotové orientácie**
- **Dôvera v spoločenské inštitúcie**
- **Náboženská identita**
- **Národná a etnická identita**
- **Osobná a sociálna pohoda**
- **Hodnotenie demokracie**

Pokiaľ ide o požiadavku medzikultúrnych porovnaní, v rámci ESS sú formulované prísne opatrenia, aby dotazníky boli v rôznych jazykových verziách rovnocenné (nemožno meniť znenia otázok). Zároveň v každej zo zúčastnených krajín sa výskum realizuje rovnakým spôsobom, ktorý musí byť bezpodmienečne dodržaný.

PRAVIDLÁ VÝSKUMU

Kontakt s respondentom

1. V každej z vybraných domácností anketár vyberie respondenta podľa kľúča uvedeného vo výberovom rámečku. Keďže ide o reprezentatívny výber, žiaden z respondentov **nemôže byť** nahradený niekým iným (dobrovoľníkom, susedom resp. rodinným príslušníkom).
2. Anketár je povinný pokúsiť sa zastihnúť respondenta **po prvýkrát osobne, nie telefonicky**. Ak je takýto prvý pokus neúspešný, musí sa o to pokúsiť spolu aspoň **4-krát** v **rozličných** časoch dňa a v intervaloch, ktoré pokryjú celé obdobie zberu dát. **Aspoň jedna z týchto návštev musí byť vo večerných hodinách a aspoň jedna cez víkend**. Nasledujúce stretnutie si môže dohodnúť telefonicky.
3. Kontaktovanie respondenta musí prebiehať v zmysle etických zásad.
4. O každom kontakte je anketár povinný viesť záznam v kontaktnom dotazníku.

Kontaktný dotazník

Každému respondentovi zodpovedá **jeden** kontaktný dotazník, ktorý je vyplňaný počas každej návštevy (aj neúspešnej), aby bolo možné monitorovať celý priebeh zberu dát.

Kontaktný dotazník je potrebné vyplniť **dôsledne**, aby v prípade potreby mohol na tieto návštevy nadviazať iný anketár. **Tieto údaje sú predmetom kontroly zo strany zadávateľa.**

1. Anketár vyplní nasledujúce polia: (kompletná) adresa, identifikačné číslo respondenta, meno respondenta a telefónne číslo respondenta.
2. V časti ČÍSLO NÁVŠTEVY vyplní anketár počet návštev a svoje číslo anketára, jednotlivé návštevy môžu byť realizované rôznymi anketármi.
3. V časti ZÁZNAM O NÁVŠTEVÁCH je zaznamenávaný každý pokus o zastihnutie respondenta (dôležité sú najmä stĺpce 4.TYP NÁVŠTEVY a 5.VÝSLEDOK NÁVŠTEVY).
4. V závislosti od výsledku návštevy anketár vypíňa nasledujúce časti podľa inštrukcie vpravo dole pre každú návštevu osobitne:

Ak je výsledok návštevy 1,2,6 → Choď na N1

3,4,5,8 → Choď na 6 = VÝSLEDOK KONTAKTU

7 → Choď na 12 = ADRESA NEPLATNÁ

Ďalšie časti anketár vypíňa podľa vzorového kontaktného dotazníka.

Dotazník

1. Každý anketár obdrží príslušné verzie dotazníkov (4 verzie A,B,C,D), záznamy o kontakte a karty pre respondentov.
2. Vyplňanie dotazníka bude prebiehať s každým respondentom osobne, osobným rozhovorom, rozhovor sa bude konať v mieste bydliska respondenta.
3. Dotazník bude vyplňovaný nasledovným spôsobom. Anketár bude čítať z dotazníka príslušné znenia otázok, respondent bude na ne pomocou karty odpovedať a anketár ich bude zaznamenávať (zakrúžkovaním) do dotazníka.
4. Pri každej z odpovedí je vpravo uvedená nasledujúca otázka. Ak nie je, anketár pokračuje nasledujúcou.

5. Pri niektorých otázkach, napr. B1, respondent neodpovedá pomocou karty, ale jednotlivé možnosti odpovedí mu anketár prečíta z dotazníka (PREČÍTAJ NAHLAS).
6. V dotazníku, sú aj niektoré otázky ako napr. C19 (str.17), pri ktorých anketár vpisuje odpoveď vo forme konkrétnej odpovede.
7. Odpovede „neviem“ využívame iba v prípade, že sa respondent nevie k otázke vyjadriť, ak sa nevie rozhodnúť, počkáme na odpoveď.
8. Otázky F2 – F4 (str. 37.) majú podobu tabuľky, kde budú uvedené podrobnosti o respondentovi a potom o ďalších členoch domácnosti v zostupnom poradí podľa veku (najstarší najskôr). Pre zjednodušenie môže byť užitočné pridať mená alebo iniciály každého člena domácnosti tam, kde je to naznačené. O každom členovi domácnosti je potrebné vyplniť samostatný stĺpec.
9. V dotazníku, sú aj niektoré otázky ako napr. F5 (str. 38), na ktoré respondent neodpovedá, ale kóduje ich anketár podľa predchádzajúcich odpovedí.
10. Otázka F10 (str. 38) kód 4 v F6 nie je.
11. Otázka F17a je potrebné zakódovať všetky, ktoré sa hodia. Pozor na nasledovné upresnenie v otázkach F17b, F17c a F17d.
12. Pozorne si prečítajte inštrukciu na str. 42 dole.
13. V otázkach F31 str.45 uviesť odpoveď čo najkonkrétnejšie (napr. výroba topánok, nestačí výroba).
14. V otázkach F33 – F34a uviesť odpoveď čo najkonkrétnejšie (napr. nie robotník).
15. Otázky F45a je potrebné zakódovať všetky, ktoré sa hodia. Pozor na nasledovné upresnenie v otázkach F45b, F45c a F45d.
16. Str.56, vpíšte dátum a čas ukončenia hlavného rozhovoru a pokračujete otázkami F61 – F109, pričom v tejto časti karty nepoužívame.
17. Časť HF sa vyplňa podľa pohlavia respondenta – muži str. 62, ženy str. 64.
18. Str. 66 (otázky IF 1 až 36) POUŽÍTE KARTY PODĽA ROZPISU
Pri každej otázke je uvedená karta odpovedí.
19. Otázky J1 – J14 (Otázky o rozhovore ako celku) zodpovie anketár bez respondenta (otázky J10 až J12 nie sú v dotazníku zámerne).